

Образотворче мистецтво

Резніченко М. І.
Трач С. К.

«ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО»

ПІДРУЧНИК ДЛЯ 4 КЛАСУ

загальноосвітніх навчальних закладів

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН
2015

УДК 74(075.2)
ББК 85.1я71
РЗ4

Рецензенти:

Шалварова К. С., старший викладач кафедри образотворчого мистецтва
НПУ ім. М. П. Драгоманова
Герасимчук Л.Р., вчитель образотворчого мистецтва
ЗОШ I-III ст. №26 м. Тернополя

Резніченко М. І.

РЗ4 Образотворче мистецтво : підручник для 4 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. І. Резніченко, С. К. Трач. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2015. — 144 с. : іл. + 1 електрон. опт. диск (CD). — Електрон. версія. — Режим доступу: <http://www.bohdan-digital.com/edu>.

ISBN 978-966-10-3850-8

УДК 74(075.2)
ББК 85.1я71

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

© Резніченко М. І., Трач С. К., 2015
© Навчальна книга — Богдан,
оригінал-макет, 2015

ISBN 978-966-10-3850-8

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

Відео

Музика

Фотографії

Картини, ілюстрації

Послідовність виконання

Цими піктограмами (, , , ,) у підручнику позначено ті його складові, які можна відкрити у pdf-файлі або скориставшись CD, що входить у комплект.

У зв'язку з великим обсягом електронної складової підручника, у pdf-файлі активною є тільки її частина. Для завантаження всіх матеріалів треба перейти за посиланням:

<http://www.bohdan-digital.com/edu>.

ВСТУП

У 1–3 класах ти ознайомився (ознайомилась) із основними жанрами образотворчого мистецтва та специфікою творчої діяльності театрального художника. В 4 класі ти будеш розширювати і поглиблювати свої знання про виразально-зображальні засоби створення образів у живописі, графіці, скульптурі, дизайні та вдосконалювати художні вміння в побудові сюжетно-тематичних композицій у різних манерах зображення (декоративній або реалістичній).

Протягом навчального року ти ознайомишся з особливостями художньо-образної мови творів народних майстрів, отримаєш елементарні уявлення про інтер'єр як внутрішній вигляд споруди, навчишся вводити слова і числа в декоративно-орнаментальну композицію, закріпиш знання про художні традиції рідного краю.

Старанно виконуй вправи та творчі завдання за темами уроків — і ти зможеш розкрити свій дар живописця, графіка, скульптора, дизайнера чи майстра декоративно-прикладного мистецтва.

ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Організація робочого місця

- Ретельно підготуй своє робоче місце.
- Розклади необхідні художні матеріали та інструменти так, щоб тобі було зручно працювати.
- Під час роботи дотримуйся правил безпечного користування матеріалами та інструментами.
- Закінчивши роботу, акуратно склади відповідний інвентар, вимий пензлі та руки.

Правила користування ножицями

- Ножиці для ручної праці повинні мати заокруглені кінці.
- Клади їх так, щоб вони не виступали за край робочого столу.
- Під час роботи не розмахуй ножицями і не ходи з ними.
- Не підходь занадто близько до того, хто працює ножицями.
- Передавай ножиці тільки закритими і кільцями вперед.

ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ У ГРАФІЦІ, ЖИВОПИСІ ТА СКУЛЬПТУРІ

ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ У МИСТЕЦТВІ

Образотворче мистецтво посідає особливе місце серед інших естетичних цінностей. Воно постає перед нами у вигляді творів живопису, графіки, скульптури, архітектури і сприяє пізнанню навколишнього світу через художні образи.

Художній образ — це відображення реальності крізь призму світосприйняття мистця, його естетичних поглядів і ставлення до життя. Тобто, живописець, графік, скульптор творчо переосмислює дійсність і, використовуючи художню мову, способи зображення та засоби виразності того чи іншого виду образотворчого мистецтва, передає свої думки, враження й переживання у художньому творі.

Свято-Успенська Почаївська лавра

Музей народної архітектури та побуту (с. Пирогів)

Я. Омелян.
«Почаївська лавра»

І. Айвазовський. «Вітряки в українському степу при заході сонця»

Розглянь ілюстрації. Опиши свої враження від цих творів. Вислов міркування про художній образ, втілений у кожній роботі.

А. та В. Сухорські.
«Св. Юрій Змієборець»

Давньогрецький
вазопис

П. Корін. «Коктебель»

Художні образи зримого світу мистці створюють на площині (живопис, графіка, декоративний розпис) та в об'ємі (скульптура, архітектура, декоративне мистецтво).

Ти вже знаєш, що основними засобами виразності графіки є лінії, темні та світлі плями, штрихи; живопису — колір та його відтінки; скульптури — об'ємно-пластична форма і фактура матеріалу; декоративно-ужиткового мистецтва — матеріал, стилізація та оздоблення візерунками, знаками, символами; архітектури — об'ємно-просторова структура будівлі й матеріал. Основою художньої мови будь-якого виду та жанру образотворчого мистецтва є композиція, колір, форма, простір та художня техніка.

Уважно розглянь ілюстрації й опиши характерні особливості художньої мови кожного твору.

З. Пасічна. «Кінь»

А. Боднар. «Воля»

Запам'ятай! Художній образ — це властива мистецтву форма відображення навколишнього світу, думок, почуттів або фантазії мистця виражальними засобами образотворчої мови.

СПОГАДИ ПРО ЛІТО

Школярі завжди з нетерпінням чекають літніх канікул — адже це чудова нагода вирушити в похід, відпочити на морі чи в селі у бабусі, знайти нових друзів, навчитися кататися на роликах та багато іншого. Літні дні спливають швидко, залишаючи незабутні враження.

Розглянь роботи твоїх ровесників. Опиши, як відпочивали діти. А чим тобі запам'яталися ці канікули?

Роботи учнів

Художньо-творча діяльність

Пригадай найцікавіший епізод зі своїх літніх канікул і намалюй сюжетно-тематичну композицію «Спогади про літо».

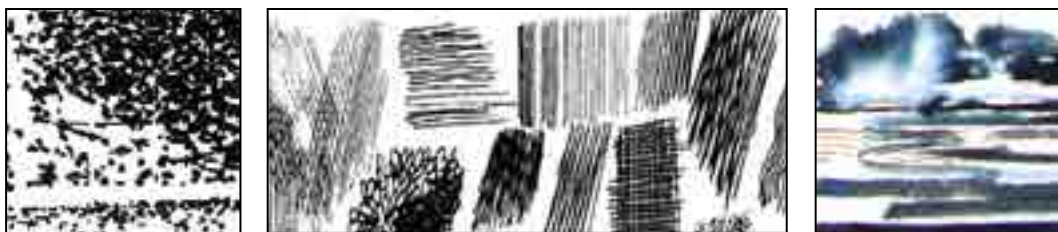
Творче завдання. Створи художній образ літнього дня на площині за допомогою графічних (пастель, кольорові олівці, фломастери) чи живописних (акварель, гуаш) матеріалів. Добери кольори, які найкраще передадуть природу теплового сонячного дня і твій піднесений настрій.

Зверни увагу на рівномірне заповнення аркуша елементами зображення. Продумай, що ти намалюєш на першому плані, а що — на другому. Виділи композиційний центр розміром, кольором і тональним контрастом.

ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ У ГРАФІЦІ

Художній образ — основа мистецтва. Для створення образів у графічних композиціях художники використовують лінії, штрихи, крапки, плями, тон. Усі ці засоби виразності допомагають відтворити об'ємні властивості або форму зображення, передати глибину простору тощо.

Прагнучи якнайкраще втілити свій творчий задум, мистець обов'язково враховує зображувальні можливості різноманітних графічних матеріалів та інструментів і вибирає відповідну художню техніку.

Графічна палітра

Природа — невичерпне джерело натхнення для художників, справжня скарбниця образів, мотивів та форм. Серед безлічі ліній, плям, кольорів, тонів уважним, допитливим поглядом мистець вихоплює саме ті, які згодом використає у своїй роботі для створення художнього образу.

Лінії та плями у природі

Запам'ятай! Зображальні засоби — компоненти техніки мистця, які він застосовує для втілення власного творчого задуму на основі спостережень або за уявою.

Розглянь графічні твори і визнач, які виражальні засоби використали художники-графіки для створення образів дерев. За допомогою яких інструментів та матеріалів виконані ці роботи? Який настрій вони викликають?

Г. Остроумова-Лебедева. Пейзаж

С. Адамович. Рисунки дерев

МОГУТНІ СОСНИ

Уяви, що дерева схожі на людей. Поміркуй, який характер може мати тополя, дуб, ялина, верба, клен, береза.

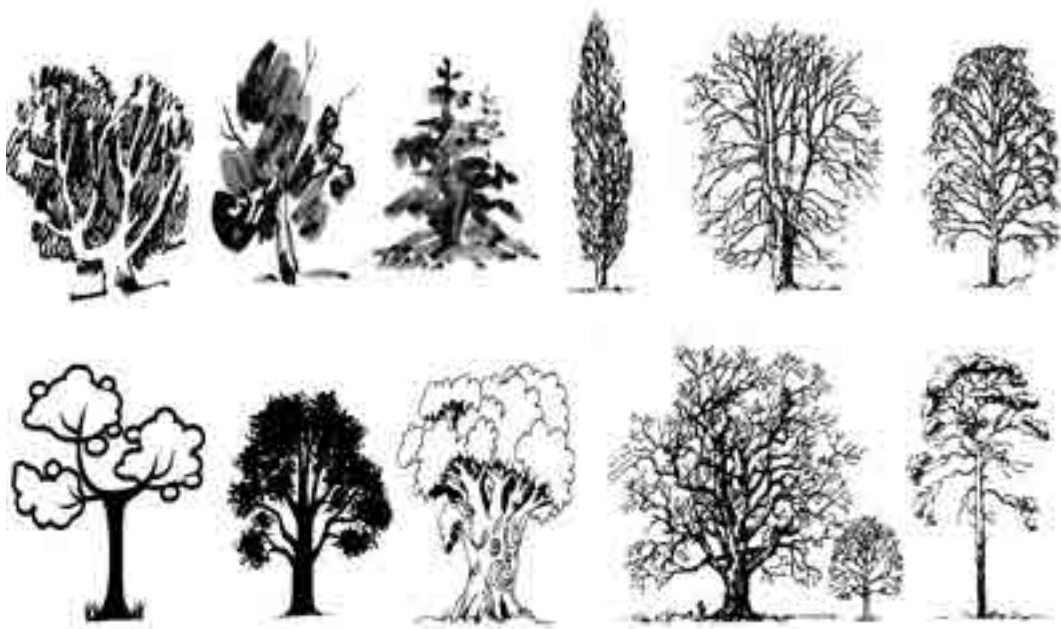
Які дерева різні:
то лагідні і ніжні,
а то сумні й зажурені,
веселі, злі, нахмурені...
Як їх намалювати,
щоб настрої передати?

Спробуй дати відповідь на запитання вірша. Яку манеру зображення ти вибереш? Поясни, чому.

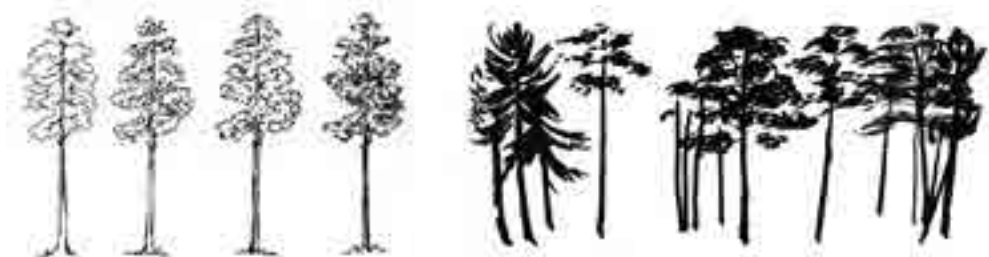
Художньо-творча діяльність

Ти вже знаєш, що дерева поділяють на листяні та хвойні. Кожне дерево має певний силует, характерні пропорції, форму й фактуру стовбура і крони.

Розглянь рисунки. Чим відрізняються графічні зображення листяних і хвойних дерев? Які технічні прийоми та засоби виразності використано в кожному випадку?

Вправа. Виконай зображення дерева за зразком пензлем або ручкою зі стальним пером. Графічний матеріал — чорна туш (чорне чорнило).

Творче завдання. За допомогою графічних матеріалів створи художній образ могутніх сосен. Втілити творчий задум тобі допоможуть віршовані рядки:

З вітром весняним сосна розмовляла,
вічно зелена сосна.
Там я ходила і все вислухала,
що говорила вона...

Леся Українка

Подумай, яку графічну палітру ти використаєш для виразного зображення крон і хвої. Матеріалом може бути м'який пензлик, туш, тонований папір та біла гуаш.

У вільну хвилину. Намалюй пеньок і спробуй його «оживити», створивши образ молодого деревця, яке проростає з пенька.

ВИБІР ГРАФІЧНОЇ ТЕХНІКИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ

Мистецтво графіки надзвичайно складне й багатоманітне, проте основою будь-якого різновиду графічного мистецтва є лінійний або плямовий рисунок. Рисунок виконують твердими й сухими матеріалами (графітним олівцем, вуглиною, соусом, сангіною, пастеллю), а також тушшю, чорнилом, аквареллю, гуашшю за допомогою пера та пензля. Важливе значення для створення художнього образу має також колір (тон) паперу та його поверхня (фактурна, гладка тощо).

М. Компанець. Пейзаж

Залежно від того, які матеріали та інструменти використовує художник, розрізняють і види графічних технік. У кожній техніці існують різноманітні прийоми і способи виразного відтворення форми та простору в композиції, створення ілюзії об'єму або площинного декоративного зображення. Наприклад, рисунок графітним олівцем вирізняється красивим сірим тоном із легким відблиском, а рисунок пером — чіткістю, чистотою і витонченістю ліній. Для рисунка, виконаного вуглиною (зазвичай на шорсткому папері, а іноді — й на полотні), характерний глибокий оксамитовий тон, широкий та енергійний штрих.

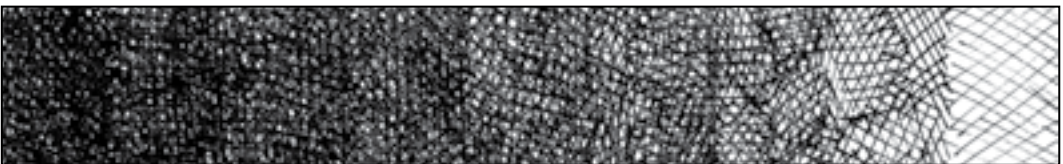
Тонове, силуетне та лінійне зображення

У графічному мистецтві доволі широко використовують техніку гризайль. **Гризайль** — це чорно-біле або однотонне зображення будь-якого колірною відтінку. У графіці гризайль виконують за допомогою пензля тушшю, чорнилом, аквареллю або іншими матеріалами, розведеними водою.

Тональні нюанси цієї техніки безмежні. Якщо туш нанести майже сухим пензлем швидким і точним рухом, то вона не розпливеться, а ляже на папір чітко; якщо ж навмисно довше затримати на папері вологий пензлик, туш розповзеться й утворить м'які, соковиті плями.

Гама тонових відтінків у графічній техніці гризайль

Гама тонових відтінків у графічній техніці туш-перо

Запам'ятай! Поєднання плям білого і чорного кольору утворює найбільший **контраст**, а використання відтінків сірого — **нюанс**.

ПРИРОДНІ СТИХІЇ

Краса природи в будь-яку пору року викликає естетичні почуття, дарує натхнення мистцям і спонукає їх до творчості.

Пейзажний мотив у різні пори року

Звичайно, кожному сезону притаманні певні природні явища та погодні умови: взимку лютують заметілі, морози сковують кригою водойми; навесні тануть сніги, повертаються з теплих країв перелітні птахи, квітують первоцвіти; влітку переважають спекотні дні, трапляються грози, буяє зелень, дозрівають хліба; восени часто йдуть дощі, залягають тумани, жовтіє та опадає листя з дерев і кущів.

Розглянь графічні твори. Яку пору року зобразив художник? Які виражальні засоби він використав, щоб передати тривожний стан природи під час грози?

М. Стратілат.
«Седнів. Громоваця»

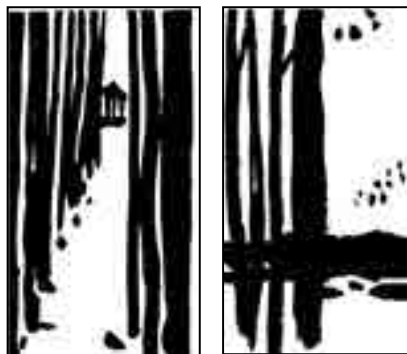

М. Стратілат.
«Гроза»

Художньо-творча діяльність

Вправа. Виконай ескіз пейзажного мотиву пензликом і чорною або кольоровою тушшю за зразком.

Творче завдання. Уяви похмурий осінній день: важкі чорно-сірі хмари закошлатили небокрай, пронизливий вітер зриває з дерев листя, косими струменями з'єднує небо і землю дощ.

Пейзаж у негоду краще зображати тушшю чи аквареллю в техніці гризайль, використовуючи прийом «по-волоному». Силуети і контури предметів будуть м'якими, розпливчастими, туш чи акварельна фарба красиво перетікатиме й утворюватиме цікаві переходи тону, виразні ефекти тонових градацій.

Продумати композицію тобі допоможе поезія.

ОСІНЬ

Осіню дмухнуло, —
висохли квіточки,
хмуρο, безпритульно
глянули садочки.

Жовкне і травиця —
така її доля,
хіба зелениться
хлібець серед поля.

Хмара небо криє,
сонечко не блисне,
вітер вовком виє,
дощ потоком висне.

Павло Грабовський

Роботи учнів

Спочатку виконай олівцем ескіз, намагаючись передати ритм та динамічний стан об'єктів природи. Потім обраним художнім матеріалом промалюй силуети дерев і заповни формат аркуша іншими елементами композиції. Використай у своїй роботі різні прийоми зображення: наприклад, ляпкографію, набризки та ін.

КОЛІР ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ В ЖИВОПИСІ

Основним засобом виразності у живописі, як відомо, є колір. Багатство кольорів, яке існує в довкіллі, кожен художник сприймає по-своєму, узагальнює та розкриває їх відповідно до власного творчого задуму, а іноді й суттєво трансформує, переосмислює.

Використовуючи знання з колористики та відомості про емоційні можливості кольору, живописець може створити певний за характером образ у будь-якому жанрі. Художньо-образна характеристика твору залежить від колірної гами та живописного прийому роботи.

Розглянь репродукції картин та опиши свої враження. Які художні образи втілені у цих творах? Зверни увагу, які виражальні засоби використали живописці.

А. Кравченко. «Аю-Даг. Ранок»

В. Сапронов. «Дощить»

Ти вже знаєш, що сприйняття кольору залежить від багатьох факторів, але головним чином — від характеру освітлення і особливостей зору людини. Різноманітні розжарені тіла (сонце, електрична лампочка, розпечений метал, багаття, полум'я свічки тощо) випромінюють пряме світло, а всі навколишні предмети й об'єкти, на які воно потрапляє, стають джерелами відображеного світла. Пряме світло, як правило, яскраве, інтенсивне, а відображене — м'яке, розсіяне.

На картині А. Куїнджі «Місячна ніч на Дніпрі» у сяйві місяця виблискує гладінь дніпрових вод, а на тлі річки проглядається чіткий силует вітряка. Для підсилення ефекту світла живописець використав колірний контраст: місяць та місячну доріжку зображено холодними сріблястими і блакитнувато-зеленавими кольорами, а все довкола — теплими, червонясто-брунатними. Саме завдяки майстерно переданим світловим ефектам ця картина викликала нечуваний резонанс і була визнана шедевром ще за життя художника.

А. Куїнджі. «Місячна ніч на Дніпрі»

Запам'ятай! За допомогою кольору живописець не лише створює певний за характером і настроєм образ, а й виділяє композиційний центр, передає глибину простору та підсилює світлові ефекти.

КОЛЬОРОВІ ПОРИ РОКУ. МЕЛОДІЯ ОСЕНІ

Із власного досвіду ти знаєш, що один і той самий пейзаж виглядає по-різному залежно від пори року, погодних умов і навіть від частини доби. Так, уранці переважають кольори холодних відтінків, увечері — теплих; опівдні кольори світлі й контрастні, уночі — наближені за тоном.

Розглянь навчальні таблиці, на яких показано співвідношення тону й кольору в природі у різні частини доби. Простеж, як змінюються кольори протягом дня.

М. Кримов. Навчальні таблиці

Художньо-творча діяльність

Творче завдання. За допомогою акварельних фарб створи живописну композицію «Мелодія осені». Продумай сюжет і добери гармонійні кольори для пейзажного мотиву з урахуванням частини доби (ранок, полудень, вечір).

Намагайся передати у своїй роботі м'який ліризм і чарівність осінньої природи. Втілити творчий задум тобі допоможе вірш Дмитра Павличка.

ЗАЖУРИЛАСЬ КВІТКА

Небеса прозорі,
як глибінь ріки.

Падають, як зорі,
з явора листки.

А над полем нитка
дзвонить, як струна.

Зажурилась квітка —
чує сніг вона.

В. Поленов. «Золота осінь»

Роботи учнів

ВИБІР ХУДОЖНЬОЇ ТЕХНІКИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ В ЖИВОПИСІ

Для створення образів у живописі художники використовують олійні, темперні, акрилові, гуашеві, акварельні фарби. Пригадай, що тобі відомо про способи і прийоми виразного зображення аквареллю.

Існує декілька прийомів нанесення акварельних фарб на папір: «по-сухому», «по-вологому», відмивання, заливання, лесування. Найчастіше мистці використовують два перші прийоми: для передачі чітких форм і деталей зображення застосовують прийом «по-сухому»; для досягнення м'якості контурів і нюансів, плавності тонових переходів — прийом «по-вологому».

Г. Остроумова-Лебедева.
«Павловськ»

М. Резніченко. «Дощ іде»

Техніка акварельного живопису дозволяє рівномірно заливати поверхню паперу фарбою, плавно розтягувати колірний тон, вливати колір у колір. Виділяють також гризайль — монохромне малярство, виконане кількома відтінками одного кольору.

СИНИЙ ТУМАН

Туман — надзвичайно цікаве природне явище. Його можна спостерігати в будь-яку пору року, та найчастіше — восени. Туман буває різним: то стелиться рваними клаптями, то напливає густими клубками, то огортає простір сизим серпанком. Усі навколишні предмети ніби занурюються в туман, їхні контури нечіткі, розмиті.

Для створення образу туману в роботі пейзажного жанру, передавання певного настрою в природі (задумливості, мрійливості, світлої печалі) найбільш доцільно вибрати техніку акварелі «по-волоному». Цей прийом передбачає нанесення акварельних фарб на зволожений папір таким чином, щоб один колір м'якими переходами вливався в інший.

Студентська робота

М. Резніченко. «Дощовий день»

Художньо-творча діяльність

Розглянь роботи вчителя образотворчого мистецтва, виконані для демонстрування учням техніки акварельного живопису. Зверни увагу, які кольори та колірні відтінки використав автор для створення образів у пейзажних замальовках. Який настрій викликають ці роботи?

Вправа. Виконай осінній етюд акварельними фарбами спочатку в техніці «по-сухому», а потім — у техніці «по-вологому».

Акварель «по-сухому» та «по-вологому»

Акварельні фарби нанось м'яким круглим пензлем, тримаючи його з невеликим нахилом — майже вертикально. Щоб отримати потрібний відтінок, змішуй кольори на палітрі. Пам'ятай, що в акварельному живописі інтенсивність (насиченість) відтінку залежить від того, скільки в нього додати води або сірого кольору.

Порівняй свої роботи і зроби висновок.

Творче завдання. Намалюй акварельними фарбами у техніці «по-вологому» лірично-образну композицію «Синій туман» або «Наснився мені рожевий сон» (за вибором). Продумай сюжет і вибери формат та положення аркуша. Поміркуй, якими кольорами та колірними відтінками ти передаватимеш стан природи і свій настрій. Яку гаму використаєш: теплу чи холодну, приглушену чи інтенсивну? Вибрати потрібні барви тобі допоможуть колірний круг та колірна палітра відтінків.

Колірний круг

Колірна палітра відтінків

Роботи учнів

ФОРМА, КОЛІР, ДЕКОР У СТВОРЕННІ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ

Основними способами відтворення предметного світу в образотворчому мистецтві є реалістичне та декоративне зображення.

Декоративне трактування — це творчий відбір найсуттєвіших ознак природної форми, узагальнення другорядного, трансформація реальної форми в декоративний образ. За сіб стилізації найчастіше застосовують з метою свідомого спрощення форми предметів, поєднуючи в художньому образі загальне й індивідуальне.

Розглянь ілюстрації. Визнач, як художники використали форму, колір та декор для створення певних за характером образів.

М. Шишацька.
Декоративне панно

В. Єфіменко. «Коломийки»

Запам'ятай! Стилізація — це художня переробка зображальних форм на основі виявлення та підкреслення найсуттєвіших ознак.

Стилізовані форми часто декорують, прикрашають орнаментами. Найбільш широко такий прийом використовують художники-ілюстратори. Поєднання стилізованих форм, локального умовного кольору, декоративних візерунків створює виразні графічні образи, які доповнюють зміст літературного твору.

Уважно розглянь ілюстрації. Визнач, яким способом створено форми птахів та який виражальний засіб присутній у графічних малюнках. Чому такі зображення називають декоративними?

Р. Крамар. Ілюстрації до книги Л. Мусіхіної «Звірослов»

І. Білібін. Ілюстрація до «Казки про царя Салтана» О. Пушкіна

Ю. Лео, С. Букура. Ілюстрація до оповідання В. Біанкі «Плавунчик»

У декоративному живописі стилізовані та декоровані форми часто поєднуються з орнаментами, візерунками. Важливим засобом створення художнього образу тут виступає колір — умовний, надзвичайно виразний і емоційний.

Українські народні майстри М. Приймаченко, М. Тимченко, К. Білокур, Р. Палецький створили справжні шедеври декоративного живопису.

Розглянь роботи мистців. Що посилює виразність художніх образів у сюжетних композиціях?

М. Приймаченко.
«Галочка літає, господаря шукає»

М. Тимченко.
«Сватання на Гончарівці»

К. Білокур. «Хата в Богданівці»

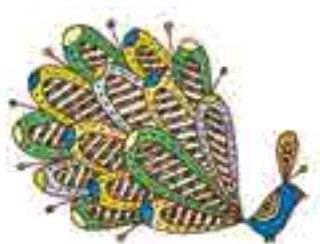
Р. Палецький. «Рослина-сова»

ЕКЗОТИЧНИЙ ПТАХ

Ти вже знаєш, що в декоративному живописі важливу роль відіграє стилізація форми, колір та декор. Використай ці засоби виразності для створення художнього образу на тему «Екзотичний птах».

Художньо-творча діяльність

Вправа. Уважно розглянь рисунки художника і роботи учнів. Орієнтуючись на зразки, намалюй кольоровими фломастерами стилізовану форму птаха і прикрась її орнаментально-квітковими візерунками.

Робота майстра

Вправи учнів

Творче завдання. Створи художній образ екзотичного птаха за допомогою виражальних засобів декоративного живопису в техніці гуаші. Навколо птаха намалюй стилізовані рослини.

Роботи учнів

ВИДИ СКУЛЬПТУРИ. ОСОБЛИВОСТІ СТВО-РЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ В ОБ'ЄМІ

Скульптура — вид образотворчого мистецтва, яке від-творює дійсність в об'ємно-просторовій формі. Скульптур-ні зображення поділяють на об'ємні та площинні (рельєфні). Об'ємну (круглу) тривимірну скульптуру можна сприймати з різних боків, площинну — тільки у фас (спереду).

А. та В. Сухорські.
«Тарас Шевченко»

А. Куц.
Пам'ятник засновникам Києва

За призначенням скульптуру поділяють на станкову, мо-нументальну, монументально-декоративну та скульптуру малих форм; за жанрами — на історичну, побутову, аніма-лістичну, портретну, батальну тощо.

Станкова скульптура — це наближені до реальних роз-мірів людського тіла статуї та погруддя, призначені для екс-позиції в інтер'єрах приміщень.

Скульптурні зображення великих розмірів визначають-ся як твори монументальної скульптури. Це пам'ятники,

обеліски, монументи, встановлені у громадських місцях на честь видатних осіб, важливих історичних подій.

Призначення монументально-декоративної скульптури — прикрашати парки, сквери, інтер'єри та екстер'єри архітектурних споруд.

Скульптура малих форм — це невеликі за розмірами скульптурні твори, виготовлені з дерева, бронзи, кістки, скла, глини.

М. Теліженко. «Чумацька Мадонна»

Скульптура малих форм

Розглянь фотоілюстрації. Визнач, де зображено барельєф, а де — горельєф. У чому полягає відмінність між цими видами рельєфу?

Розкажи, які скульптурні зображення встановлено у твоєму рідному місті (селі). Визнач, до яких видів скульптури належать ці твори, та охарактеризуй їхні художні особливості.

До виражальних засобів скульптури належать силует, пластика форми, фактура, об'єм. Залежно від задуму, головним завданням майстра є реалістичність зображення або декоративна виразність образу.

У процесі роботи над твором скульптори використовують конструктивний, пластичний та комбінований способи ліплення, а також вирізування, висікання, литво.

М. Степанов. «Гаврик і Петрик»

Вибір способу виготовлення скульптурного зображення залежить від матеріалу, в якому майстер втілює свій задум. Це може бути дерево, камінь, глина, метал, скло, пластмаса, лід, сніг і навіть пісок.

Запам'ятай! Працюючи з різними матеріалами, скульптор або підкреслює їхні природні властивості, або згладжує їх у процесі обробки.

МЕШКАНЦІ КАЗКОВОГО ЛІСУ

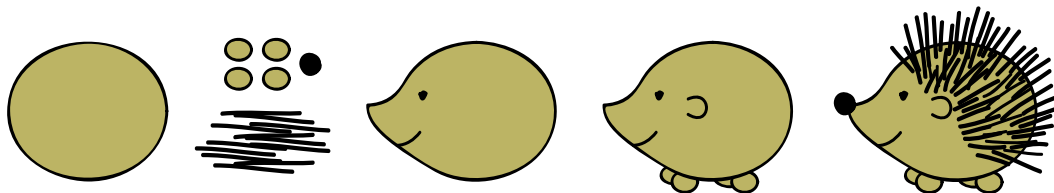
Уяви себе у фантастичному лісі, де мешкають герої казок, легенд, мультиплікаційних фільмів. Розкажи, яких персонажів тобі хотілося б там зустріти.

Сьогодні ти будеш створювати образ казкової тварини в об'ємно-пластичній формі. Та перш ніж розпочати роботу, пригадай особливості різних способів ліплення:

пластичний — ліплення з цілого шматка скульптурного матеріалу, з якого відтягуються дрібні деталі, частини тіла та ін.;

конструктивний — ліплення виробу з окремих частин;

комбінований — ліплення з цілого шматка та приєднання окремих частин.

Комбінований спосіб скульптурного зображення

Художньо-творча діяльність

Підготуй матеріали та інструменти, які тобі знадобляться для роботи: пластилін, стеки, спеціальну дощечку. Визнач, яку тварину ти ліпитимеш, продумай образ. Вибери найбільш доцільний спосіб ліплення і виконай скульптурне зображення.

Разом з однокласниками візьми участь у створенні спільної композиції «На казковій галявині».

Роботи учнів

НЕЗВИЧАЙНІ МАТЕРІАЛИ ХУДОЖНИКА-СКУЛЬПТОРА

Для створення художніх образів скульптори часто використовують природні матеріали. Форму майбутньої скульптури їм підказують коріння й гілля дерев, каміння, мушлі і морська галька, а також плоди різноманітних рослин.

Природні матеріали

Розглянь ілюстрації та визнач, із яких природних матеріалів виготовлені ці фігурки.

Вироби із природних матеріалів

Щоб досягти цілісності форми, рівноваги композиції, виразити художній образ, підкреслити в ньому головне, характерне, мистець обробляє зібраний природний матеріал та доповнює його необхідними елементами відповідно до свого задуму.

ВЕСЕЛИЙ ЛІСОВИК

Розмаїття форм, фактур і візерунків природних матеріалів надихає художників на створення дивовижних і оригінальних скульптурних образів.

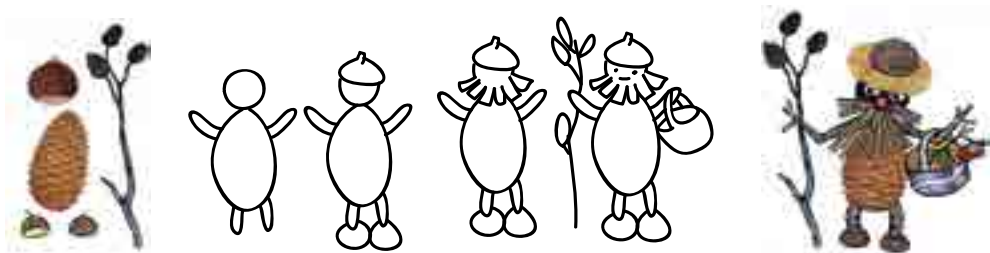
Поробки з природніх матеріалів

Народні умільці часто використовували природні матеріали для виготовлення цікавих поробок, у яких втілювали образи української міфології. Переважно це істоти, пов'язані з народними уявленнями про уособлення добра і зла: домовики, русалки, мавки, упирі, чорти, відьми та ін.

Художньо-творча діяльність

Оригінальні фігурки із природних матеріалів зайвий раз підтверджують думку, що все геніальне — просте. Пробуди свою образну уяву — і зібрані під час прогулянок у парку, в лісі, біля річки чи на березі моря дарунки природи стануть основою для створення кумедних іграшок або чудових сувенірів.

Розглянь ілюстрації, на яких зображено зразок поетапного виготовлення фігурки лісовика із природних матеріалів. У процесі створення цього образу застосовано конструктивний спосіб організації форми.

Творче завдання. Створи із природних матеріалів образ веселого лісовичка. Для роботи, окрім природних матеріалів, тобі знадобляться ножиці, шило, клей, пластилін і папір.

Працюй у вказаній на зразку послідовності, але намагайся втілити власний задум і створити оригінальну фігурку господаря лісу.

Роботи учнів

**ВИСТАВКА ДИТЯЧИХ РОБІТ ЗА ТЕМОЮ
«ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ У ГРАФІЦІ, ЖИВОПИСІ
ТА СКУЛЬПТУРІ»**

ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ У ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОМУ МИСТЕЦТВІ, АРХІТЕКТУРІ ТА ДИЗАЙНІ

ОСОБЛИВОСТІ ДЕКОРАТИВНОГО ОБРАЗУ В ТВОРАХ НАРОДНИХ МАЙСТРІВ

У декоративно-ужитковому мистецтві, як і в живописі, графіці, скульптурі, найважливішими засобами створення образу є художня форма, колір та композиція.

Форма — це зовнішній вигляд предмета. Відмінність декоративної манери зображення від реалістичної полягає у спрощенні, узагальненні художньої форми до геометричної фігури, силуету.

О. Трубнікова.
Декоративна іграшка

Е. Серпіонова.
Гобелен «Галилейські шляхи»

Народні майстри надають великого значення орнаментальній композиції, стилізації природних форм, а також кольору та його символіці. Завдяки декоративності зображення звичайна річ побутового призначення в умілих руках перетворюється на витвір мистецтва, що прикрашає наш побут, вносить тепло і радість в оселю.

Є. Зарицька.
Блюдо «Букет»

Серед розмаїття творів декоративно-прикладного мистецтва особливе місце посідає іграшка. У доробках народних майстрів головних центрів художніх промислів України — Опішні, Косова, Києва, Вінниці, Яворова — можна помітити відмінності у манері зображення та характері виготовлення іграшки, а також у принципах і прийомах втілення художнього образу. Не менш важливу роль тут відіграє матеріал і техніка його обробки.

Розглянь ілюстрації. Порівняй іграшки, виготовлені в різних регіонах України, за матеріалом, формою, кольором і декором.

Косівська іграшка

Опішнянська іграшка

Яворівська іграшка

В. Виноградський. «Два півники горох молотили». м. Київ

Запам'ятай! Відмінність декоративної манери зображення від реалістичної полягає у спрощенні, узагальненні, стилізації природних форм.

СВІТ НАРОДНОЇ ІГРАШКИ

Світ народної іграшки надзвичайно багатий і різноманітний. Іграшки класифікують за типом (брязкальця, свистунці, ляльки, коники, баранці тощо), матеріалом і технікою виготовлення (із дерева, глини, соломи, тканини, тіста, сиру і т.п.), а також за призначенням (обрядово-ритуальна, ігрова, сувенірна, ялинкова).

Серед глиняних іграшок найбільш поширеними, масовими є свистунці у вигляді птахів. Для них характерна проста, чітка і виразна за силуетом форма, другорядні деталі відсутні; формотворення здійснюється від загального до часткового.

Іграшка-свищик

Формотворення іграшки

Найдавнішим видом народної іграшки вважають ляльку-мотанку. Таку іграшку виготовляли із лляної тканини і ниток вузловим способом і прикрашали декоративним вбранням. Обличчя ляльки-мотанки зображували без деталей або позначали намотаним нитками хрестом.

Запам'ятай! Особливостями художньої мови народної іграшки є узагальнена декоративна форма, умовний колір і декор.

Г. Резніченко.
Лялька-мотанка

Художньо-творча діяльність

У мистецтві народної іграшки важливе місце займає анімалістична тематика. Як правило, майстри не копіюють зовнішній вигляд тварин, а художньо переосмислюють і узагальнюють форму та створюють цікаві декоративні образи.

Творче завдання. Створи образ зайчика у техніці мотанки із кольорової серветки або тканини.

Підготуй необхідні для роботи матеріали та інструменти: кольорову серветку, вату, нитки, ножиці, стрічки та інші елементи декору. Послідовність виконання виробу зображено на ілюстраціях.

На завершення прикрась іграшку декором.

Виготовлення іграшки-мотанки із серветки

Роботи учнів

ПЕТРИКІВСЬКИЙ РОЗПИС: КОМПОЗИЦІЙНЕ ТА КОЛІРНЕ РІШЕННЯ ТВОРІВ

З давніх-давен людина намагалася задовольнити свої естетичні потреби, прикрашаючи предмети ужиткового призначення різьбою, вишивкою, художнім розписом.

Одним із найвідоміших осередків декоративного розпису в Україні є село Петриківка, що на Дніпропетровщині.

Самобутній петриківський розпис виник у другій половині XVIII століття. Перші поселенці козацької слободи зводили

С. Біленко. Таріль

Ф. Панко. Бандура

світлі глиняні будинки і розмальовували стіни, печі, комини, зовнішні фасади візерунками. На початку XIX століття розпис поширився на предмети домашнього вжитку: посуд, скрині, брички тощо.

Особливість художньо-образної мови петриківського розпису полягає в техніці його виконання, а основними виражальними засобами є ажурність, графічність, насичений колір, декоративність та пластичність візерунків.

Сьогодні сувеніри або інші роботи, виконані в петриківському стилі, можна знайти не тільки в Дніпропетровській області, а й в інших регіонах України та за її межами. Відродження та популяризація художніх ремесел стає невід'ємною прикметою нашого часу, ознакою самобутності українського народу. Нам є чим пишатися: у 2013 р. петриківський розпис внесено до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.

Розглянь ілюстрації. Визнач, які прийоми виразного зображення використали художники.

П. Глущенко. «Квітка»

Н. Білокінь.
«Майори та лапате лiстя»

Композиційне та колірне рішення — основа виразності творів самобутніх майстрів петриківського розпису Н. Білокінь, П. Глущенко, Т. Пати, Н. Тимошенко. Їхні декоративні композиції будуються на контрасті основних і похідних кольорів. Для втілення художніх образів мисткині використовують насамперед рослинні, переважно квіткові орнаменти, що ґрунтуються на уважному вивченні природних форм та любовному відтворенні характерних рис кожної гілочки, квіточки, травинки, листочка. Зображення традиційно площинне, однопланове. Основні та другорядні елементи композиції врівноважені; вони ритмічно чергуються і не перекривають один одного.

Серед композиційних сюжетів петриківського розпису переважають декоративні панно, мальовки з різними мотивами («вазон», «букет», «фриз»), а також дивовижні птахи і звірі.

Мальовка — декоративний розпис на аркуші паперу. Характеризується різноманітністю та яскравістю барв орнаментальної чи сюжетної композиції, химерністю і витонченістю стилізованих рослинних або тваринних форм.

В. Карпець.
«Квіти та калина»

П. Хома.
«Польові квіти»

Ф. Панко.
«Соняшники»

М. Тимченко.
Декоративне панно

М. Тимченко. «Петриківські птахи»

КАЗКОВА КВІТКА ПЕТРИКІВКИ

Квіти! Вони буяють різнобарв'ям на наших подвір'ях і луках, у полі та в лісі з ранньої весни і до пізньої осені, милують око, дарують натхнення та спонукають до творчості.

Розглянь ілюстрації. Які засоби виразності використали художники для втілення образів квітів у різних видах образотворчого мистецтва? Пригадай, чим декоративна манера зображення відрізняється від реалістичної.

А. Петрицький. «Квіти»

П. Глуценко. «Букет»

М. Шишацька. Декоративне панно

Художньо-творча діяльність

Для творчості майстрів петриківського розпису характерні фантазійні квіткові мотиви, які виникають на основі спостережень за рослинами у природі. Зверни увагу, завдяки яким особливостям художньо-образної мови реальні форми квітів перетворюються на декоративні.

Перетворення реальних форм квітів на декоративні

Колірна гама в петриківському розписі досить різноманітна: майстри використовують і контраст теплих та холодних кольорів, і приглушені кольори, і монохромні відтінки.

Для розпису на папері застосовують м'які круглі пензлі, яєчну темперу, гуаш або акварель, розведenu клеєм ПВА. На кінчик пензля набирають фарби двох кольорів і швидко наносять мазки, промальовуючи зображення; окремі елементи виконують в одному кольорі.

Вправа. Спробуй опанувати секрети петриківського розпису.

Спочатку окремими мазками зобрази елементи майбутньої композиції, дотримуючись наступних правил:

- на кінчик пензлика набирай багато густої фарби;
- мазки виконуй способом протягування «від себе» в один прийом, додатково не поправляючи.

Зразки для вправ

Творче завдання. Розпиши у петриківському стилі тарілку для одноразового використання. Вибери колірну гаму на власний розсуд і створи декоративну композицію із рослинними мотивами.

Роботи учнів

НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО ВИТИНАНКИ

У творах декоративно-ужиткового мистецтва за допомогою символічних знаків в орнаментах, візерунках, різноманітних стилізованих зображеннях заковано народне світосприйняття. Все, що наші предки вважали важливим, вони любовно зберігали, зашифровували у вигляді символів і передавали нащадкам. Ми можемо не знати значення цих символів, але, коли беремо в руки вишитий рушник або писанку, в нас прокидається пам'ять роду (її ще називають генетичною пам'яттю) і на душі стає світло й радісно.

В українській народній творчості доволі поширене символічне зображення Дерева життя, або так званого Вазона. Дерево життя — це своєрідна модель Всесвіту, символ гармонії, життєдайних сил, духовного зростання і безсмертя.

А. Ковальчук.
«Козак Мамай»

Писанка
«Дерево життя»

Рушник
«Дерево життя»

Верхівка дерева символізує сферу богів і небесні світила, середина — життя людей і звірів, а нижня (коріння) — основу і початок світу. Окрім стовбура з гіллям, зображають також представників фауни і фантастичних істот. Обов'язково в композиції є земля або горщик, який символізує землю.

Дерево життя — найпопулярніше зображення у народному мистецтві витинанки.

Витинанка — художній твір декоративно-ужиткового мистецтва у вигляді вирізаної з паперу орнаментованої або сюжетної композиції.

За технологічними прийомами виготовлення та художніми особливостями витинанки поділяють на ажурні (зображення проглядається у прорізах) і силуетні (зображення виступає плямою); прості (вирізані з одного аркуша паперу) та складені (аплікативні: їх вирізають і складають з кількох аркушів паперу, тому вони часто поліхромні).

Проста витинанка

Складена (аплікативна)
витинанка

Запам'ятай! Виготовлення витинанки переважно пов'язане з урахуванням осі симетрії (симетричність зображення).

ВАЗОНОВА КОМПОЗИЦІЯ

Вазонова композиція — найулюбленіший художньо орнаментований мотив у народному декоративному мистецтві. Сюжет такої композиції — образна символічно-знакова модель світобудови — Дерево життя.

Пригадай, що символізує кожна із трьох частин Дерева життя і як їх зображують народні майстри: крона — небесний світ (християнські символи, небесні світила, птахи); середня частина стовбура з гіллям — земний світ (люди, звірі); коріння — підземний світ, вода з її мешканцями (водоплавні птахи, риби, змії).

В. Співак «Дерево життя»

Н. Гуляєва. «Життя»

В. Мельник. «Дерево життя»

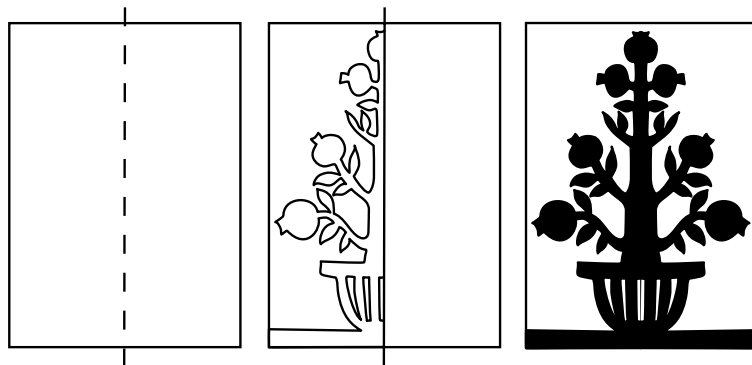
Художньо-творча діяльність

Перш ніж розпочати роботу, пригадай правила користування ножицями.

Творче завдання. Виконай симетричну вазонову композицію у техніці витинанки.

Працюй так:

- Склади прямокутний аркуш паперу навпіл — лінія згину буде віссю симетрії твоєї композиції.
- Продумай сюжет.
- З одного боку від осі симетрії виконай олівцем контурний рисунок половини композиції.
- Виріж силуетне зображення за контурним рисунком.
- Розгорни витинанку і наклеї на картон.

Етапи виконання витинанки

Роботи учнів

АРХІТЕКТУРА ЯК БУДІВЕЛЬНЕ МИСТЕЦТВО

Архітектура — мистецтво проектування, моделювання, спорудження та художнього оздоблення будівель. Це один із пластичних видів мистецтва, що гармонійно формує просторове середовище.

Основним завданням архітектури як будівельного мистецтва є створення споруд, які відповідають утилітарним та духовно-естетичним потребам людини. Архітектурно й художньо оформлений зовнішній вигляд будівлі називають **екстер'єром**.

Ти вже знаєш, що в будівельному мистецтві над створенням архітектурної споруди працює значна кількість людей різних спеціальностей. Пригадай, які це фахівці та в чому полягають особливості їхньої професійної діяльності.

Розглянь ілюстрації. Зверни увагу на засоби художньої виразності зображених споруд. Визнач, до якого виду архітектури належить кожна будівля.

Образи різних за призначенням споруд

Архітектура, як і будь-який вид мистецтва, здатна вражати, викликати певний емоційний відгук, пригнічувати або вселяти оптимізм. Так, одні споруди здаються нам важкими, суворими й похмурими, а інші, навпаки, — привабливими, світлими й легкими.

Створюючи художній образ будівлі, архітектор насамперед враховує її призначення й особливості ландшафту; дотримується принципів доцільності, міцності та зручності; значну увагу приділяє пропорціям, ритмічним повторенням елементів та декоративному оздобленню.

Довершені, чіткі художньо-образні форми притаманні культовим спорудам. Архітектура храмів із плином часу змінювалася відповідно до розвитку зодчества в різних країнах і набувала яскравих національних ознак.

Розглянь ілюстрацію та опиши свої враження. Визнач, які елементи створюють виразний художній образ культової споруди.

Тадж-Махал. Індія

БУДИНОК ДЛЯ КАЗКОВОГО ПЕРСОНАЖА

У мультиплікаційних фільмах і на сторінках книжок доволі часто можна побачити зображення вишуканих палаців, стародавніх фортець, фантастичних споруд і дивовижних будиночків, у яких мешкають казкові герої.

Пригадай свою улюблену казку і назви персонажа, який тобі найбільше подобається. Спробуй уявити оселю цього героя.

Художньо-творча діяльність

Творче завдання. На основі власних уявлень створи образ будинку для улюбленого казкового персонажа. Техніку виконання вибери за бажанням: живопис гуашшю, графічну техніку, колаж або паперову пластику.

Працюй так:

- Продумай художній образ казкової споруди.
- На аркуші паперу контурними лініями намалюй силует будинку, дотримуючись пропорцій; зверни увагу на композиційне розташування зображення.
- Домалюй архітектурні деталі (вікна, двері, сходи, балкон тощо) і декоративні елементи.
- На завершення можеш зобразити персонажа, який мешкає в цьому будинку.

Роботи учнів

ІНТЕР'ЄР

Інтер'єр — це облаштований відповідно до призначення внутрішній простір архітектурної споруди.

Важливими складовими створення образу інтер'єру будь-якого приміщення є форма і колірне рішення елементів будівельної конструкції (стіни, вікна, двері, підлога, стеля), композиційне розташування меблів та інших речей, освітлення й декор. Узагалі, інтер'єр помешкання може багато розповісти про смаки й уподобання господаря, його професію, добробут і навіть характер.

Останніми роками значної популярності набула професія дизайнера інтер'єру. За бажанням замовника дизайнер розробляє проект майбутнього інтер'єру на основі єдності прагматичних і художніх ідей та рішень.

Запам'ятай! Основними принципами функціонального та естетичного облаштування інтер'єру є:

- безпека, доцільність та зручність;
- краса, єдність художнього стилю й відповідність призначенню (для роботи, відпочинку, спорту тощо).

Інтер'єр полтавського краєзнавчого музею

Інтер'єр кімнати для школяра

Інтер'єр спортивної зали

У СЕЛЯНСЬКІЙ ХАТІ

З давніх-давен, відколи людина почала зводити житло, вона намагалася облаштувати його відповідно до призначення та власних уявлень про красу й доцільність. Традиційне житло різних народів відрізняється не тільки формою, а й внутрішнім змістом, оскільки інтер'єр в художньо-образній формі відображає національні традиції, символи, життєві правила, звичаї та обряди.

Самобутнім, унікальним явищем української матеріальної і духовної культури є селянська хата.

Інтер'єр світлиці

М. Пимоненко. «Свати»

Найважливішим елементом інтер'єру традиційної української хати була піч. У кутку навпроти печі стояв стіл, застелений вишитою скатертиною. Біля столу попід стіною ставили дерев'яну різьблену лаву. Вікна, ікони, картини чи фотографії на стінах прикрашали вишитими рушниками.

Коли народжувалася дитина, до міцної балки, яка підтримувала стелю, підвішували колиску.

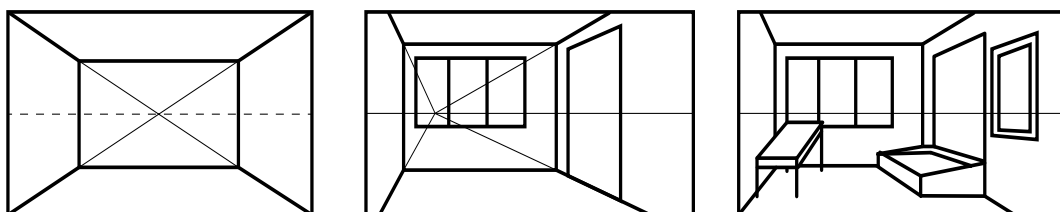
Також неодмінним атрибутом інтер'єру була скриня, в якій господиня зберігала постіль, рушники, прикраси та різні цінні речі.

Художньо-творча діяльність

Інтер'єр селянської хати можна побачити в експозиції музею народної культури та побуту, на картинах відомих українських мистців або на ілюстраціях до літературних творів.

Спробуй себе в ролі художника і відтвори інтер'єр традиційної української хати засобами графіки або живопису (за вибором).

Творче завдання. Перш ніж розпочати роботу, розглянь схеми лінійної перспективи побудови інтер'єру.

Схеми лінійної перспективи побудови інтер'єру

Ескіз інтер'єру

Працюй так:

- Продумай, які елементи інтер'єру ти зображатимеш у своїй композиції та як їх розташуєш.
- Вибери відповідний формат аркуша паперу (тонованого або кольорового).
- Зобрази інтер'єр з урахуванням межі зламу (підлога — стіна).

ДИЗАЙН ТА ХУДОЖНЄ КОНСТРУЮВАННЯ

Навколо нас — безліч корисних і красивих речей, створених художниками-дизайнерами. Вважають, що сучасне мистецтво дизайну виникло на основі художніх ремесел — адже народні умільці постійно намагалися вдосконалювати форми, споживчі властивості та естетичні якості своїх виробів.

Вироби народних майстрів

Для створення художніх образів дизайнери доволі часто використовують знання про форми, забарвлення та властивості об'єктів живої природи.

Природні форми в дизайні

Сфера творчої діяльності художника-дизайнера включає проектування, моделювання та художнє конструювання виробів.

Художнє конструювання — особливий вид мистецтва дизайну, пов'язаний із виготовленням художньо довершених виробів промислового і побутового призначення.

У сучасній сфері дизайнерської творчості можна виділити декілька видів дизайну.

Індустріальний дизайн охоплює надзвичайно широке коло об'єктів: транспортні засоби, побутові прилади, медичне обладнання, меблі, посуд, дитячі іграшки тощо.

Графічний дизайн — це оформлення книг, журналів, газет; розробка фірмових знаків і стилів, етикеток, упаковок; рекламні ролики й заставки на телебаченні, а також комп'ютерний дизайн.

Дизайн архітектурного середовища включає ландшафтний дизайн, створення інтер'єрів, дизайн виставкових і музейних експозицій та святкове оформлення залів.

Важливими напрямками роботи сучасних дизайнерів є також **дизайн одягу й аксесуарів** і **арт-дизайн**.

Інтер'єр ванної кімнати

Аеродизайн

ЧАРІВНИЙ ЛІХТАРИК

Ти вже знаєш, що основним виражальним засобом дизайну є формотворення.

Розглянь ілюстрації. Спробуй визначити, які природні форми стали основою для розробки моделей цих ліхтарів.

Художньо-творча діяльність

У своїх роботах дизайнер втілює красу форм, застосовує колір, пропорції, об'єм для створення виразного художнього образу. Уяви себе дизайнером, якому потрібно придумати і сконструювати ліхтар.

Творча робота. Створи дизайн-форму ліхтарика в техніці паперової пластики. За основу конструкції можеш узяти будь-яку природну форму (шишка, квітка, равлик тощо).

Для роботи тобі знадобляться ножиці, олівець, лінійка, клей, кольоровий папір та картон, різноманітний декор.

Намалюй ескіз. За ескізом спочатку виготов із кольорового паперу або картону основні деталі конструкції, а потім — другорядні. У процесі роботи застосовуй різні прийоми художньої обробки паперу (складання, вирізування, гофрування, скручування тощо).

Готовий виріб доповни декоративними елементами.

ЗМІСТ

Вступ	3
Техніка безпеки на уроках образотворчого мистецтва	4
ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ У ГРАФІЦІ, ЖИВОПИСІ ТА СКУЛЬПТУРІ	5
Художній образ у мистецтві	6
Спогади про літо	9
Художній образ у графіці	10
Могутні сосни	12
Вибір графічної техніки для створення образу	14
Природні стихії.....	16
Колір як засіб створення образу в живописі	19
Кольорові пори року. Мелодія осені	21
Вибір художньої техніки для створення образу в живописі	23
Синій туман.....	24
Форма, колір, декор у створенні художнього образу	27
Екзотичний птах.....	30
Види скульптури. Особливості створення художнього образу в об'ємі	31
Мешканці казкового лісу	34
Незвичайні матеріали художника-скульптора	35
Веселий лісовик.....	36
Виставка дитячих робіт за темою «Художній образ у графіці, живописі та скульптурі».....	38
ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ У ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОМУ МИСТЕЦТВІ, АРХІТЕКТУРІ ТА ДИЗАЙНІ	39
Особливості декоративного образу в творах народних майстрів	40
Світ народної іграшки	42
Петриківський розпис: композиційне та колірне рішення творів	44
Казкова квітка Петриківки	47
Народне мистецтво витинанки	50
Вазонова композиція	52
Архітектура як будівельне мистецтво	54
Будинок для казкового персонажа	56
Інтер'єр	57
У селянській хаті.....	58
Дизайн та художнє конструювання	60
Чарівний ліхтарик	62
Шрифт і декор у створенні художнього образу	63
Святкова листівка	65
Виставка дитячих робіт за темою «Художній образ у декоративно-прикладному мистецтві, архітектурі та дизайні»	66

ОБРАЗИ ПРИРОДИ, ТВАРИН, ЛЮДЕЙ У МИСТЕЦТВІ	67
Реалістичні та фантастичні образи в мистецтві	68
Невідома планета	71
Засоби створення художнього образу в пейзажі	72
Караван у пустелі	74
Передавання плановості відкритого простору за допомогою кольору і тону	76
Морські фантазії	78
Залежність колірної гами від освітлення	79
Свято весняної природи.....	81
Трансформація форми як засіб створення декоративного образу	82
Декоративний образ тварини.....	84
Образи фантастичних істот у творах народних художників	86
Фантастична істота	88
Образи тварин у творах художників-аніمالістів	89
Мій чотирилапий друг	93
Образи людей у портретному жанрі	95
Портрет казкового героя.....	96
Зображення людини у статичному та динамічному станах	98
Веселі старти.....	103
Виставка дитячих робіт за темою «Образи природи, тварин, людей у мистецтві»	104
ОБРАЗ РІДНОГО КРАЮ В МИСТЕЦТВІ	105
Художні традиції рідного краю	106
Український рушничок.....	107
Краса природи рідного краю	109
Пам'ятки архітектури	111
Вибір формату для створення виразної врівноваженої композиції	112
Садки цвітуть	113
Виразально-зображальні засоби композиції	115
Святковий день.....	118
Архітектура малих форм	119
Шпаківня.....	122
Вироби з металу. Ковальство та художнє литво	123
Металеве мереживо. Чудо-дзвіночки	127
Оформлення вітрин як різновид прикладного мистецтва	129
Дизайн вітрини магазину	130
Колір та декор у багатоплановій тематичній композиції	134
Україна — моя Батьківщина.....	138
СЛОВНИК ХУДОЖНІХ ТЕРМІНІВ	140

Навчальне видання

РЕЗНІЧЕНКО Микола Іванович
ТРАЧ Світлана Казимирівна

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

ПІДРУЧНИК ДЛЯ 4 КЛАСУ

загальноосвітніх навчальних закладів

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Ірина Чорненька*
Верстка *Анни Ребрик*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Технічний редактор *Оксана Чучук*

Підписано до друку 12.01.2015. Формат 70×100/16. Папір офсетний.
Гарнітура Pragmatica. Умовн. друк. арк. 11,664. Умовн. фарбо-відб. 46,656.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-19-66; 52-05-48
office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com